КРИТИКА

на

СРБСКЫ ПСАЛТИРЪ,

преведенъ

ОДЪ ВЫСОКОПРЕОСВ. ГД. ЕПИСКОПА

ПЛАТОНА.

Написао

Дръ Петаръ Матићъ',

ц. кр. Капет. Аудиторъ у пензіи.

На корысть

Типографіе Митрополітско-Гимназіалне.

LD=92175879

Разбр II 253.1

Р19Ср II 253.1

КРИТИКА

на

СРБСКЫ ПСАЛТИРЪ.

преведенъ

одъ высокопреосв. господ. епископа

ПЛАТОНА.

написао

Дръ Петаръ Матићъ,

ц. к. Капет. Аудиторъ у пензіи.

У КАРЛОВЦЫ.

Митрополітско-Гимназіална Типографіа.

1858.

Инв.бр. 806843

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

Данасъ самъ пріиміо првы путъ у руке преводъ псалтира высокопр. Г. Епископа Платона, и благодаріо самъ богу, што самъ барь у старости моіой доживіо, да є прво-свештеникъ свете цркве наше превео на србскы єзыкъ ову богоявльену кньигу, и показао нашемъ свету красоту и богатство богомудрый мыслій, кое се у той кньизи налазе. Већь има толико стотина година преко иляде, одъ како Србльи псалтиръ читаю, али ће текъ садъ изъ тогъ србскогъ превода познати, шта у ньему пише. Они су га досадъ читали безъ разума (ohne Sinn), а одсадъ ће га читати са разумомъ, и дивиће се онымъ выспренымъ и божественымъ мыслима о богу, добродетельи, правди и истини, какве ни у каквой другой кньизи не налазимо. Читаюћи те съ вольомъ и ревпошћу изъображаваће се душа и срдце ньово, разсветльаваће имъ се разумъ, припадаће и служиће богу, коме є и самъ царь' Давидъ у найвећой своіой слави служіо, мануће се суеверья, познаће добродетель, чуваће се зла, чиниће добро, и быће, само ако узктеду, сретныи и блаженыи льуди. Какво добро, какво благо принеће овай србскы псалтиръ оныма, кои га разумно читали и по ньему живили буду! А на томе имамо само нашемъ высокопр. Епископу Платону благодарити. —

Кньига є печатана у печатньи Г. Медаковића чисто и угледно. Има осимъ предговора, и списка садржая, 153 стране, свега пакъ 12 табака и єданъ листъ. Али є врло жалити, што Г. Е. ніе разделіо псалмове на стихове, што ніе свакы стихъ изъ почетка почео и броємъ снабдео, као што є то Г. Вукъ у новомъ завету учиніо. Шта више, Г. Е. споіо є на многы месты по два стиха

уедно, и тако є одступіо одъ реда цркв. славенскогъ псалтира. Найвише є пакъ жалити, што псалтиръ овай ніє са дозволеньемъ светога сѵнода печатанъ, чега є ради неповереньу изложенъ, и место цркв. славенскогъ псалтира у нашемъ народу заступати неможе.

Садъ дай да превртемо кои листъ, па да видимо у ньему I. *єзыкъ*, II. *верность превода*. Моя намера ніе, цео овай преводъ критизирати, єръ би онда читаву кньигу написати морао; но само ћу о ономъ накратко говорити, што ми є найвише у очи пало.

I. ЄЗЫКЪ.

У єзыку ћу сматрати 1. діялектъ, и чистоту єзыка, 2. єѳѵмологію, 3. орѳографію.

1) Діялектъ и чистота єзыка.

Познато є, да има четыри србска діялекта, т. є. *исшочны*, коимъ мы Войвоћаны говоримо, *западны*, *юго-западны* и *южны*. Свакы є одъ овый нашій діялекта лепъ и сладакъ, и нико неће погрешити, ако на свомъ діялекту писао буде, само му пазити треба, да га са речьма и формомъ прегибаньа са другымъ діялектыма не меша, єръ онда ніе ништа. Єллины су писали на три своя діялекта, на іонскомъ, аттичкомъ и дорскомъ, па є было добро. Зашто не би и мы тако чинили, барь донде, докле се нашь єданъ діялектъ не отме, попевши се на найвиши степенъ савршенства, па друге діялекте изъ кньижества не истисне, као што є то северофранцузкы діялектъ са другымъ французкымъ діялектыма учиніо, премда є провансіялны діялектъ лепши и слаћи одъ северофранцузкогъ. — Г. Е. написао є псалтиръ на источномъ нашемъ діялекту, али не на чистомъ. Чимъ човекъ ньеговъ псалтиръ отвори, таки му у очи падне тма *яћева* (ѣ) и *херова*

(х), особыто пакъ ображателный слогова *ихъ* и *ыхъ*, па онда *ахъ*, *ихъ*, *ыхъ*, *охъ*, *ухъ* и т. д. Прва є два употребіо у мн. род. падежу прилагателный и бройный имена, местоименія и причастія, п. п. *добрыхъ*, *врућихъ*, *другихъ*, *моихъ*, *нападаюћихъ* и т. д., а друге є употребіо у ед. првомъ лицу полупрошавшегъ времена, н. п. *спавахъ*, *учихъ*, *быхъ*, *доћохъ*, *уснухъ*, и т. д. Источны діялектъ нема *ѣ*, а Г. Е. написао га є свагди онде, гди у цркв. славенскымъ речьма, коє су скупа и наше, стои *ѣ*, н. п. *вѣра*, *свѣшъ*, *грѣшникъ*. Зашто то не само Г. Е., него и многыи нашіи списательи чине, незнамъ. Вальда оће да поправе нашь источны діялектъ? будући да имъ *е* сладко незвучи. Или оће да одъ ньега начине правогъ хамиліона, па да исто тако гласове меньа, као што ова жаба (шта ли є?) меньа свою фарбу? т. є. оће да се *ѣ* изговара у источномъ діялекту као *е*, н. п. *свѣшъ* као *свешъ*; у западномъ као *и*, дакле *свишъ*, у югозападномъ као *іе*, дакле као *свіешъ*, а у южномъ као *іє*, дакле као *свієшъ*. Али то неможе ни на кои начинъ быти, єръ ту има велика препона. Зашто дакле да се нашь діялектъ квари са яћевима безъ нужде, и безъ надежде, да ћемо пожеланы конаць' игда получити? Исто є то и са ображателнымъ слоговима мн. род. падежа *ыхъ* и *ихъ*, па онда са ображ. слоговима єдин. првогъ лица полупрошавшегъ времена *ахъ*, *ихъ*, *охъ*, *ухъ* и т. д. Вальда су и овыи ображ. слогови лепшіи и слаћіи одъ истый слогова нашегъ источногъ діялекта? Вальда є лепше чути *добрыхъ*, *врућихъ*, него *добры*, *врући*; вальда лепше я *спавахъ*, *учихъ*, *доћохъ*, *уснухъ*, него я *спава*, *учи*, *доћо*, *усну* и т. д.? Али я ту протестирамъ торжествено, и позывамъ се на судъ нашегъ источногъ народа. Или пакъ оће Г. Е., да се ово *хъ* неизговара, него да се у првомъ случаю разликуе овай падежъ одъ другый і-падежа реченый имена, а у другомъ случаю да се зна, зашто скоропро-

шавше време има *ше* н. п. *я сиваше?* почемъ ово *ш* произлази одъ *х*. — Онда опетъ увлачимо у нашь діялектъ аветъ, коя има тело, али безъ меса и костію, па се неможе рукомъ да увати; увлачимо нешто непотребно, несуштествующе, праву склату. Али ће ко рећи, како ћемо у реченымъ именыма разликовати мн. род. падежъ одъ другый і-падежа истыи имена? А како є разликовао Г. Е. тай падежъ у сушт. именыма *замкій, усшній, шугій, нуждій* и т. д. одъ другый і-падежа истый имена? Разликовао ій є крозъ *ій*. Е добро, па ћемо тако разликовати исты падежъ и оный имена, само што ћемо изъ доленаведеный узрока у оныма прил. именыма, коя се свршую на *ъ*, писати *ый*, а коя се свршую на *ь* писати *ій*, дакле *добрый, врућій*, што є у толико сльедственіе, што южна наша браћа говоре *добрыє, врућіє*, одкуда се види, да се у овоме *є* садржи полусугласно *й* а не *х*. Е! али су *ый* и *ій* ображателныи слогови ед. имен. падежа мужкогъ рода? Есть у Руса, коіи изговараю *доброй*, драгій, па мораю на краю писати *й*, дакле *добрый, драгій*, али у насъ ніе то случай, еръ мы изговарамо чисто *добры, драг*, па намъ нетреба на краю *й*, ванъ ако оћемо да будемо слепый посльедовательи Руса. Па онда има и другый случаєва у нашемъ источномъ діялекту, у коима *ш* долази одъ *х*, па зато опетъ непишемо ово, н. п. мы кажемо *дишемъ, дити, дышући*, што долази одъ глагола *дыхаши*, па мы зато опетъ кажемо *дыяши*, и непазимо, што ово *я* долази одъ *х*, нити игди у прегибаньу овогъ глагола имамо *х*. —

Што се тиче чистоте єзыка, то ми є жао, што у ньему налазимъ многе цркв. славенске речіи, коє у нашемъ єзыку пису нуждне. И я мыслимъ, да морамо са нашега єзыка збацыти негве, коє су му некыи нашіи кньижевницы наметнули, и управо рећи укочили га, да у изъображеньу неможе да напредує, учећи и вичући,

да се у нашь єзыкъ неувлаче никакве друге речіи, него кое су србскогъ корена. То желимъ и я, да буде, али онде, гди за сада быти може, т. є. у говору и писаньу о онымъ предметыма, гди србскы єзыкъ има доста речій за она поньатія, коя се у тымъ предметыма налазе. Али има поньатія, за коя у нашемъ єзыку нема згодный речій. Како ћемо дакле ту? Овде намъ ништа друго неостає, него или ковати нове речіи, или се туђимъ речьма помагати. Прво свагда быти неможе, єръ излазе нагрде на светъ, кое су међу другыма речьма оно, што су грбавцы, кльакавцы и шантавцы међу здравыма льудма. Доћи ће време, кадъ ће то быти моћи, а да нашь єзыкъ ненагрдимо, али ће то быти само онда, кадъ се нашь єзыкъ попне на виши степенъ савршенства, него на комъ є садъ, и кадъ се способне главе за тай посао роде, єръ то неможе свака шуша чинити, коя нешто написати уме. Особыто се несмеду такве нагрде у свето писмо увлачити, да намъ га не нагрде и обезсвете, зато су рымске папе до скора забраньивале, свето писмо на неизъображене єзыке преводити, єръ би се крозъ то и свето писмо покальало и обезсветило было. За сада намъ дакле ништа друго неостає, него онде, гди народне србске речи за какво поньатіе (поямъ!) немамо, служити се туђомъ речью, особыто црквн. славенскомъ, коя то поньатіе савршено изражує, а свако є знаде, да намъ тако єзыкъ нашь укоченъ неостане. Я волимъ, да се и турска и татарска речь, коя то свойство има, употреби, него да се нагрда скує, єръ ће доћи време, кадъ ће вештъ жетелацъ' све те туђе речіи као коровъ пожети, и изъ чисте пшенице изтребити, а на место ньино нове наше речіи посадити, што мудра глава у струцы свога посла и данасъ чинити може. Али то тако лако неможе быти са нагрдама наше горе, кое су се већь у грађанство пріимиле. У Рватскомъ єзыку има таковый нагрда, кое никадъ нико изтребити

неће. Добро є дакле Г. Е. учиніо, што є у своmъ псалтиру употребіо црквн. славенске речіи онде, гди мы тымъ речьма замене у нашемъ єзыку немамо, као п. п. *вселенна.* Али му одобрыти немогу, што є и такве црк. славенске речіи употребіо, за кое мы у нашемъ єзыку згодне речіи имамо, као: *совѣшъ, сосѣдъ, собраніе, составъ, прахъ, страхъ, грѣхъ, хлѣбъ, исходъ, восшокъ, расшѣніе, шраеза, подножіе, изрвченіе* и т. д. за кое мы имамо: саветъ, суседъ, зборъ, саставъ, пра или прашина, стра, гріота, лебъ, излазъ, истокъ, растежь, трпеза, подножье, изреченѣ, као што є и онъ самъ гди гди рекао: званѣ, моленѣ, благоволенѣ, трпѣнѣ (болье трплѣнѣ) умиленѣ, сажаленье и т. д. Таквымъ начиномъ измешао є нашь єзыкъ са непотребныма црквн. славенскыма речьма, и навукао є на се укоръ *славеносрбсшва.* Но осимъ тога, што є многе црк. славенске речіи безъ потребе у свой псалтиръ уселіо, ніе свагда ни правило србскогъ єзыка набльудавао. Тако є писао у мн. род. падежу: *замкій, усшній, шугій, нуждій, судбій, жершвій, бездній, шушій,* што све ніе по правилу србскогъ єзыка. Тако є писао: *углѣве* место углѣвлѣ, *радосше моя, изнадъ кедры Ліванскы', викающи, бѣгающи, неудали, у облакама, посреблѣна, слуге њихови,* и т. д., што такође ніе чисто србски.

2) Етимологія.

Њу є Г. Е. точно набльудавао, само ніе себи границу поставіо, преко кое ніе требало прећи. Тако є писао; *лагкомыслено, олагшай, умегшаши, ошъ, ошзго, ошморъ* и т. д. Та мы неговоримо *лагко* него лако, не *мегко* него *меко,* не *ошъ* него одъ, не *ошзго* него одозго, не *ошморъ* него одморъ. — Я мыслимъ, да мы у коренъ речій нетреба да дирамо, него да га морамо онако изговарати и писати, како су га србска уста за се скроила,

єръ би другче отышли in absurdum, па би писали *солнце, полно, кшо, чшо, вождъ, рожденъ, прежде, преждешньи* и т. д., што ни єданъ Србљинъ неговори. Коренъ речій мора дакле быти чисто србскы и неповређенъ. Само треба у саставльаньу, произваћаньу, скланьаньу и спрезаньу речій на єѳymологію пазити, кадъ сиречъ мекано сугласно дође предъ тврдо, или пакъ тврдо предъ мекано. Кадъ дакле два ова сугласна у єданъ слогъ речи недођу, него се у писаньу разставити мораю, будући да се съ ньима слогъ почети неможе, тако да свако одъ ньій у своемъ слогу остане: онда у саставльаньу, произваћаньу, скланьаньу и спрезаньу речій мора свако ово сугласно невредымо остати, т. є. петреба га у друго съ ньимъ єдноорудно сугласно претворити, или га пакъ са свимъ оставити, н. п. *б* у *и*, *д* у *ш*, *ж* у *ш*, *з* у *с*, и т. д. Зато треба писати срб-ски одъ србъ, а не српски; од-сећи а не оцећи; льуд-ство а не льу-ство; множ-ство а не мно-штво и т. д. Кадъ пакъ та писмена, т. є. тврдо и мекано сугласно, дођу у *єданъ* слогъ речи, то се онда свагда тврдо у мекано претворити мора, дакле збацыти а не сбацыти, згньечити а не сгньечити, здружити а не сдружити, мозакъ мо-зга а не мо-зка, дрозакъ, дро-зга а не дро-зка. Нека нико немысли, да по овоме има и *ве-закъ*, ве-зга, *во-закъ*, *во-зга*, него вез-ка, воз-ка, будући да у овыма речьма *з* иде у корены слогъ, и не слаже се са ображателнымъ слогомъ *ка*.

Што се саставльања речій тиче, то быва понайвише, кадъ се предлозы *об*, *подъ*, *предъ*, *безъ*, *изъ*, *разъ*, *узъ*, *одъ*, и *съ* саставе са другыма речьма, кое се сугласныма почињу. — Предлоге *об*, *подъ* и *предъ* ніе Г. Е. ни у коемъ случаю обратіо у *оп*, *пот*, и *прет*, и то съ правдомъ, не само по горньему правилу, него што то ни црквенославены, ни Русы, ни Чесы, ни Польацы нечине. У Польака є правило, да едно мекано и едно тврдо сугласно немогу быти едно до другогъ у едномъ слогу речи, зато скланьаю н. п. dech (пара, Athem) род. tcha. Али то правило неважи у саставльаньу и произваћаньу речій, гди два различна (тврдо и мекано) сугласна само едно до другогъ дођу, али се у єданъ слогъ неузму,

него свако у своме слогу остане. Зато пишу: odpor, przedstawić, podpisywać и т. д. — Што се тиче предлога, коіи се свршую на *з*, (безъ, изъ, низъ, разъ, узъ), то є Г. Е. сугласно *з* предъ *к*, *п*, *т*, *х*, *ц*, *ч*, *ш*, свагда противъ горньегъ правила у *с* обраћао. То нису ни Старославены свагда чинили, него само предъ *к*, *п*, *т*, *ц*, *х*, као: бесконьчьнъ, бестѣлесьнъ, исходъ, нисходити, расцвѣлити. Предъ *ж*, *з*, *с*, оставльали су га сасвимъ, па су писали: бежиловати, безаконикъ, бесраменъ; а предъ *ч* обраћали су га у *ш*, *ч* пакъ у *т*, као: бештиниіє, иштистити, раштинити. Црквенославены обрате га предъ *к*, *п*, *т*, *ц*, *х*, у *с*, али се налази возкрамолствовати. — Русы се са овымъ сугласнымъ свакояко играю. Тако пишу *без* и *низ* предъ свакымъ сугласнымъ. Али *из* свакояко, дакле: *изк* и *иск*, *изп* и *исп*, *изт* и *ист*, *изх* и *их*, *изц* и *исц*, *изш* и *ист*, премда налазимъ и само *изкаливаю* а не *искаливаю*. — Предъ *п*, *т*, *ч*, пишу само *рас*, а предъ *к*, *ц*, *х*, и *раз* и *рас*. Предъ *ч* и *ш* *воз*, а предъ *к*, *п*, *т*, *х*, и *воз* и *вос*, али само *возка*. Одкуда се види, да су Русы врло несльедственыи, єръ кадъ *без* и *низ* пишу предъ свакымъ сугласнымъ; кадъ пишу *изкаливаю*, *разшалишься*, *возка*, зашто не бы ово *з* и предъ свимъ другымъ сугласныма писали? Напротивъ тога непретвараю Чесы и Польацы свое z у s нигда. — Србльи неменьаю *з* предъ *б*, *в*, *г*, *д*, *м*, *п*, *р*, нигда. Предъ другыма сугласныма говоре га и тако и тако, дакле: разжалити се и ражалити се, беззаконикъ и безаконикъ, безсраманъ и бесраманъ, изкопати и ископати, изпити и испити, разтворити и растворити, безценье и бесценье, изчистити и ишчистити, изшарати и ишарати, али тежко исчистити и испарати. Па башъ зато, што се србска уста тунису іошть *оштро* изразила, морамо се, да нефалимо, єѳvмологіє држати, и зато Г. Е. у толико манье ніє имао узрока, одъ горньегъ правила одступати, и *з* предъ *к*, *п*, *т*, *х*, *ц*, *ч*, *ш*, у *с* претварати, а *с* предъ

б, г, д, задржавати, што нама нико другы, него нашь изговоръ, у томе нема правила преписивати. — Шта є Г. Е. навело, да є писао *ошъ* место *одъ*, незнамъ; вальда є *одъ* просто и сеоско? Еле є истина, да є онъ *ошъ* свагди писао, и одъ части смешне саставне речи произвео, као: *ошбрана* место обрана, *ошморъ* место одморъ, *ошмориши се* место одморити се, *ошзго* место одозго и т. д., како ни кои Србльинъ неговори. Али пишу црквенославены и Русы *ошъ*? Но шта мы имамо съ ньима? Нама мора быти до нашега изговора, а не до ньіовога. Па ни Чесы ни Польацы нешишу ot него od, стаяло то само за себе, или у свези са другыма речьма. Само у єдной речи имаю Чесы ot, и то у: otewrjati или otwjrati, што значи отворати, као што и мы кажемо *ошыћи* а не одыћи, премда кажемо *одышла му є кревь*, а не *ошышла* му є, *ошле* а не одле (одатле), *ошеши* (ѡтѧти), а не *одеши*, што є сасвимъ нешто друго. — Што се најпосле тиче предлога *съ* или *с*, то га є Г. Е. писао и предъ *б, г, д*, гди га мы свагда претварамо у *з*. Тако є писао *сбрисаши* место збрисати; *сбогъ* место збогъ, *сграбиши* место зграбити и т. д. То є Г. Е. пріиміо изъ цркв. славенскогъ єзыка, у комъ се *с*, ни у каквомъ случаю непретвара у *з*; а црквенославены су пріимили то опетъ одъ Старославена, али нису приметили, да су овыи у сложенымъ речьма писали свагда *съ*, да є дакле ово *съ* само за се слогъ чинило. Тако су писали сѫкрати, сѫгнити, сѫдирати. Али гди су *ѫ* оставляли, ту су *с* претварали у *з*, као зѣхѫхъ, место сѫбѫхъ, зде место сѫде, здѣшнии, здѣланиє и т. д. Русы пишу предъ *б, г, д*, и тако и тако, дакле: сбиваю и збиваю, сгараю и згараю, сдаю и здаю, али предъ свима другыма сугласныма *с*. — Чесы и Польацы пишу такође предъ b. g. d сугласно z, н. п. Польацы: zbliżyć, zgasić, zdziczyć и т. д. Будући дакле да се Србинъ предъ *б, г, д*, оштро

изрекао, и *с*, у *з*, претворіо, то є Г. Еп. противу свойства србскогъ єзыка писао, што є *с*, и предъ овыма сугласныма задржао. Предъ другыма пакъ сугласныма *с* остати мора, што є Г. Е. точно наблъудавао. —

Што се произваћања речій тиче, и ту є Г. Е. єѳvмологію наблъудавао, само є то морало быти са већомъ сльедственошћу. Єръ што є Г. Е. писао *иустыня*, то є право имао, єръ є ова речь произведена изъ *иустъ*, па се ту̀ *ъ* претворило у *ы*. Али што є писао *милостыня*, ніє право имао, єръ є ова речь произведена изъ *милость*, а *ь* неможе се претворити у *ы*. Што є писао: *ирошерывати*, *исиыщываши*, нека є, єръ су овыи глаголи произведеныи изъ *шераши*, *ыщаши*, па се *а*, претворило у *ы*; али зашто є писао *излываши*, кадъ є овай глаголъ произведенъ изъ *лиши*, а у првомъ лицу сад. времена има *изливамъ*, а не *излуємъ*. Тако несумньамъ, да не би Г. Е. произвео изъ:

Београдъ, Београдче, а не Београче.
Гурбешъ, гурбетче, а не гурбече.
Льуди, льудски, а не льуцки.
Сведокъ, сведочба, а не сведоцба.
Бульукъ, бульукбаша а не бульугбаша.
Везъ, везти, а не вести.
Тежко, отежчати, а не отешчати, зато мыслимъ, да є „*ошешча*“ у пс. 37 ст. 5. тvп. погрешка.
Гибаши, гибкати, а не гипкати.
Везаши, везытба, а не везыдба.
Резаши, резкати а не рецкати и т. д.

Али незнамъ, како би Г. Е. произвео изъ:

Брсшиши, брсћенѣ или бршћенье.
Болесшь, болестина или болештина.
Госшъ, госћа или гошћа.
Косшь, костица или коштица.
Гуска, гусче или гушче.

пашка, патче или паче.
мршаць', мртцина или мрцина, и т. д.

Ако би Г. Е. ове речіи по еѳvмологиіи производіо у брсћенѣ, болестина, госћа, и т. д.; то би яко погрешіо, єръ тако башъ нико неговори. Овде намъ дає нашь єзыкъ правила, по коима се погрешити неможе.

Што се найпосле тиче скланьања и спрезања речій, и ту є Г. Е. еѳvмологію набльудавао. Тако є писао *крадца* а не *краца; ошца* а не *оца*. По овомъ правилу скланьао би Г. Е.:

Льубакъ, льубка, а не льупка.
Гладакъ, гладка, а не глатка.
Држакъ, држка, а не дршка.
Везакъ, везка а не веска.
Жабаць', жабца, а не жапца.
Богаць', богца, а не бокца.
Бодаць', бодца, а не боца;
Двоножаць', двоножца, а не двоношца.
Возаць', возца, а не восца,
Вештаць', вештца, а не вешца.
Платаць', платца, а не плаца, и т. д.; што є све добро. Али што є скланьао *честь*, чесћу; *крѣпость*, крѣпосћу; *масть*, масћу; што є одъ глагола *очистити* начиніо очишћено, одъ *учестити* учесћа, а овамо пише *ошмашшенѣ* (Пс. 93 ст. 1), *спушшаю* (Пс. 103 ст. 8), то ніе право имао. Србльинъ нити слогъ, нити речь може почети са *сћ*, зато обраћа *с*, у *ш*, кадъ оће *сш*, да промене. н. п. *Шћепанъ, шћераши.* Кадъ се дакле са *сћ*, неможе нити слогъ, нити речь почети, како є могао Г. Е. почети слогове у речьма че-сћу, крѣпо-сћу, ма-сћу, очи-сћено, уче-сћа, и т. д.; кадъ се у овыма речьма починьу послединіи слогови са *сћ*, што є постало одъ *сш*, кое се нераздельуе? То є очевидно противу свойства нашега єзыка. Некыи оће да избегну ту погрешку, па пишу

честію, крепостію, и т. д. али се тако говори само у ньіовомъ уображеньу, али не у народу. Некыи опетъ пишу: *са моіомъ чести, са своімъ крепости*, што такоће народъ говори, дакле є добро.

3) Ороографія.

Веле „*пиши, као што говоришъ*, т. є. назначи свакы гласъ єзыка са ньеговымъ писменомъ, па ето ти ороографіе. То би тако добро было, да є нашь народны єзыкъ тако скроєнъ, да то тако быти може. Али то тако ніе. Мы немамо *членова*, да намъ родове речій и начинъ ньіовогъ склоньаньа показую. Мы имамо многый падежа, коіи се еднако изговараю, што у писаньу смутньу чини; нашь є єзыкъ живъ, кои са старымъ своимъ єзыкомъ у тесномъ саюзу стои, кога разтргнути несмемо. Наша є азбука старынска, кою нити одбацыти, нити свагди употребити можемо. Па то све скупа чини, да є горье правило непрактично, и да обстати неможе. Мы морамо дакле ороографію имати, майсторски израђену, коя ће намъ све те недостатке надокнадити, али є по несреће немамо. Мы имамо за сада тобоже *две* ороографіе, црквенославенску и Вукову; али Г. Е. ніе ни по єдной ни по другой писао, него по єдной одъ оныи, коій има толико, колико списателья. Такавъ є и овай мой правописъ, али самъ я о савршенству ньеговомъ тако уверенъ, да га свакомъ Србльину препоручуемъ. Г. Епископъ есть великы *Єровићь*', и то съ правдомъ. Єрови су коштунцы, коє неможе свако зубыма разгрызти, зато и имаю найвише душмана. Они су позвуцы негда тврдый и меканый, а садъ крупный и танкый нашій сугласный, и чую се текъ онда, кадъ гласъ овый престане, подобно позвуцыма звона, кадъ ова већь престану звонити. Па као што су гласови сугласныи крупныи или танкыи, тако су и овыи позвуцы крупныи или танкыи. ъ есть позвукъ крупногъ,

а *ъ*, танкогъ гласа. Изговори *б*, и *ѣ*, по начину Г. директора Натошевића, па ћешъ се уверити. Осимъ тога, што су позвуцы, они су іошть

1) членови (Geſchlechtswörter) нашій сушт. имена, и опредељую родъ ньіовъ. Єръ свако сушт. име, кое се на *ъ* свршує, єсть безъ разлике мужкогъ рода, као *богъ, робъ;* а свако сушт. име, кое се свршує на *ь*, єсть съ маломъ разликомъ женскогъ рода, као: *шварь, ноћь, заповедь* и т. д.

2) опредељую склоненіе сушт. имена, єръ свако таково име, кое се свршує на *ъ*, има у єдин. род. падежу *а*, а по томе и свое особено склоненіе; а свако таково име, кое се свршує на *ь*, има у реченомъ падежу *и*, и по ньему особено склоненіе. Тако *богъ, бога, шварь, швари*,

3) опредељую родъ прилагателный, и бройный имена, местоименія и причастія, єръ свако таково име, кое се у єдин. имен. падежу свршує на *ъ*, єсть придевакъ сушт. имена мужкогъ рода, има у томъ падежу у женскомъ роду *а*, а у средньемъ роду *о*, као *добаръ, добра, добро.* На противъ тога, коя се свршую на *ь*, єсу такође мужкогъ рода, имаю у єдин. имен. падежу у женскомъ роду такође *а*, али у средньемъ *е*, као *врућь врућа, вруће.*

4) Опредељую склоненіе прилагателный и бройный имена, местоименія и причастія, єръ свако ово име на *ъ* има у єдин. род. падежу мужкогъ и женскогъ рода *огъ*, и по томе особыто склоненіе, а оно на *ь* има у реченомъ падежу мужкогъ и средньегъ рода *егъ*, и по томе особыто склоненіе, као: *добаръ, доброгъ, врућь, врућегъ:*

5) Показує, како се одъ усеченогъ прилагателногъ прави цело, єръ свако усечено прилагателно, кое има у єдин. имен. падежу мужкогъ рода ъ, производи се у цело истогъ падежа на *ы*, єръ се *ъ*, неможе ни у 'какавъ

другы і-гласъ произвести, него у *ы*. На противъ тога усечено прилагателно на *ь*, производи се на *и*, еръ се *ь*, може само у *и*, произвести; тако *шврдъ*, *шврды*, *врућь*, *врући*.

6) Имаю ерови великы упливъ у произваћање речій, еръ се *ъ*, може обратити само у *а*, *о*, *у*, *ы*; а *ь*, у *е*, *і*, *и*, што само одъ себе произваћање речій показуе. Тако *богъ* богыња, *пустъ* пустыња; *милостъ* милостиња, *врућь*, врућина и т. д. Ко дакле невиди необходиму нужду ерова у нашемъ правопису? Ко е тай, кои е у дубљину нашега єзыка проникнуо, па невиди, да су ерови вештествена правила нашегъ правописа? Безъ ерова е наша орѳографія и наша грамматика само єдна уда *шепртлярія*, нити безъ ньи можешъ научити, коя су имена, окончаваюћа се на сугласна, мужкогъ, коя ли женскогъ рода, како се прегибаю и како се производе. Сто би правила морали ту поставити, докъ би мы то све определили, а овако намъ ерови даю єдно єдино правило. Ко дакле ерове одбацуе незна ньіовогъ свойства, незна ньіовогъ определења, незна темельа нашегъ єзыка, незна начина, како себи може помоћи. За оно мало времена, што оће да уштеди, непишући ерове, одбацуе найглавныіи основъ нашій склоненія, нашій спрезања, нашегъ произваћања речій, и рода нашій имена. Да би научіо, зашто *боб*, има у ед. род. падежу *боба*, а *зоб зоби*; зашто *кровъ* крова, а *крв'* крви, зашто *шруд* садъ труда а садъ труди, зашто *добар* доброг, а *врућ* врућегъ, и т. д.; зашто е *боб* мужкогъ, а *зоб* женскогъ рода, морао би сто правила богъ зна за кое време учити, а овако ми даю ерови єдно єдино правило. То е оно, зашто нашь народъ ерове тако ревностно брани, и неће, да ій изпусти. Народъ добро зна, да су ерови у ньеговомъ правопису необходимо нуждныи, али неуме доказати, зашто? па башъ зато, што потребу овый писмена доказати неуме, него е само истина тамно, али

вруће осећа, неможе ій нипошто да прегори, него што ій некыи немилніе одбацаю, то ій онъ болье себи привлачи, и пригрльава.

Одавде се види, колику хвалу Г. Епископъ заслужуе, што є и онъ, у пркосъ силныма и моћныма непріятельима ерова, ове у псалтиру своме употребльавао. Онъ међу прочимъ пише ъ на краю един. имен. падежа имена мужкогъ рода, а ь у томъ истомъ падежу женскогъ рода, н. п. *богъ*, *ноћь*. Али неувиђамъ, како би Г. Епископъ написао *пань*, *маль*, да се знаду, да су мужкогъ рода, и да се разликую одъ *зелень*, *црвень*, *загорель*, коя су имена женскогъ рода? Како би онъ написао ова последньа три имена, да се зна, да се у ньима нь и ль неизговара као њ, љ, него као нъ, лъ? — Тако налазимъ ь свагди у другомъ лицу един. броя садашньегъ времена, као: *ћешь*, *нећешь*, *видишь*, *ошводишь*, *отмећешь* и т. д. али немогу да постигнемъ, одкуда то лице има ту привилегію, кадъ у ньему остае *шь* навеки немо, нити се ь игда у кое самогласно претвори. — Што Г. Епископъ пише *єсшь*, *већь* са тапкымъ єромъ, то постигавамъ, єръ се у произваћаньу овый речій ь промене у *е*, као *єсше*, *веће*; али незнамъ, зашто пише *іошшъ* са дебелымъ єромъ, кадъ се и *іошшь* производи у *іошше*, а ъ неможе обратити у *е*. Исто тако постигнути немогу, зашто Г. Епископъ пише *я самь*, *писамь?* Вальда да разликуе ову речь одъ *самъ* allein. Али пытамъ, како ће онъ написати н. п. *съ родомъ* mit der Verwandſchaft, да се разликуе одъ „*съ родомъ*“ mit dem Storche? и тако ильаду другый случаева. — *ы* игра у нашемъ србскомъ псалтиру велику роллу, и то савршено одобравамъ, єръ є оно непосредствена посльедица дебелога єра, тако да се ъ безъ ы разумно пріимити неможе, и єръ свіи славенскыи народы имаю *ы*, дакле не само црквено-славены и Русы, него и Чесы, и Поляцы и Рваты, овыи последньіи подъ видомъ

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

у. Само би требало, да є Г. Епископъ *ы* сльедственіе писао. Што га є писао у коренымъ слоговима речій, кое су и црквено-славенске, и кое такође у своме корену имаю ы, то допушћамъ, али само онде, гди є сльедствено, єръ и црквено-славенскы правописъ ніе безъ погрешака. Казао самъ већь горе, да у речма: *милостиња, благостиња, већина* нетреба *ы*, али да у речи *богыња* треба. Овде кажемъ примера ради, да и у речьма *пастирь'*, *манастарь'*, *сазыда*, (Пс. 10. ст. 3.) нетреба *ы*. У имену *пастирь'* оно *ширь'* єсть єллинско *τήρ*, као у речьма *πατήρ*, *βωτήρ* (значи *пастирь'*, и долази одъ *βόσκω* или *βόσκέω*, пасемъ н. п. овце, одкуда наше *бойшарь'*) и т. д. Ово *η* у *τήρ* обраћаю Латины и Немцы у *е*, као Pater, Vater, а мы га обраћамо у *и*, као у речи *иуширъ*, *ποτήριον*. Кадъ се дакле ово *τήρ* непише са *ѵ*, зашто пишемо *пастырь'*? *Манастиръ* єсть єллинска речь *μοναστήριον*, у коіой после т несльедуе *ѵ* него *η*. Зашто дакле да мы пишемо *манастыръ*? *Зидаши* долази одъ *зидъ*, ту нетреба дакле *ы*. Исто тако нетреба *ы* у глаголу *смирываши*, што є Г. Е. у пс. 34. ст. 13. написао. — *Обыталиште* пише Г. Е. са ы, и то съ правдомъ, а зашто? Зато, єрбо є ова речь састављена изъ предлога *объ* и глагола *виташи*. Садъ кадъ се ове две речіи саставе у єдну, онда постане *объвиташи*, или *обвиташи*. Али *б* нетрпи поредъ себе *в*, као што є то и у србскомъ єзыку, зато изговарамо *облакъ* место *обвлакъ*, *обариши* место *обвариши*, *обалиши* место *обвалиши*, *обући* место *обвући* и т. д. Будући дакле да *б* нетрпи поредъ себе *в*, то га избацы, пакъ постане *объиташи*, а почемъ ъ предъ і-гласа ништа друго ніе него *ы*, зато се пише *обыташи*, одкуда *обыталиште*. Зато се писати може *объиталиште* и *обыталиште*. Тако исто доће, кадъ се предлози *объ*, *подъ*, *изъ*, *разъ*, *отъ*, *съ*, саставе са глаголомъ *ићи* у єдну речь, доће *и* после ъ, и буде: *объићи*, *подъићи*, *изъићи*,

разъићи се, *отъићи*, *съићи*. Кадъ є дакле Г. Е. писао *обыталишше* место *объиталишше*, зашто є написао у пс. 43. ст. 10. *изићи*, гди іошть у оригиналу пише „ѝзы́дѣши“; у пс. 48 ст. 18 *сићи*; у истомъ псалму ст. 20 *отићи*; у пс. 57 ст. 9. *разићи се*; у пс. 58 ст. 8 *обићи*, гди іошть у оригиналу пише ѡбы́дѫтъ, и т. д.? Али є зато начиніо *ы* найверныіимъ другомъ сугласна ц, єръ се у србскомъ псалтиру тежко може наћи ц, да ніе после ньега *ы*. Сушт. име *народъ* пріима у єд. род. падежу место *ъ* исто тако *а* као и *знанацъ*, дакле народа, знанца. Садъ зашто да *знанацъ* у мн. им. падежу има *знанцы*, а народъ *народи*, то незнамъ. Па и у самомъ повел. наклоненію пише Г. Е. *ы*, н. п. *непривуцы*, пс. 27 ст. 3; *рецыше* пс. 65 ст. 3. и т. д. — Али су зато по Г. Е. гласови *г* и *ы* найвећіи душманы, єръ нигда єдно до другогъ у єдномъ слогу быти немогу. Одкуда то ньіово велико непріятельство произлази, незнамъ такође. Г. Е. пише *добрый* али *благій*. Но оба ова прилагателна имаю у єд. род. падежу место *ый* и *ій огъ*, дакле *доброгъ*, *благогъ*, и т. д. Зашто се дакле неможе писати и *драгый*, *благый*, то є за ме велика тайна, у толико више, што знамъ, да се *ій* неможе претворити у *огъ*, него у *егъ*, као врућій врућегъ. — Што Г. Е. пише *добрыма* то постигавамъ, єръ ова речь долази одъ *добрый*; али зашто пише *нашыма*, съ отцевы *нашы'*, *свымъ*, *свы* по *свы'* народы, то незнамъ, єръ *наш* и *сав* имаю у єд. род. *нашегъ*, *свегъ*, одкуда сльедуе не само то, да се мораю писати *нашь*, *савь*, него и то, да у никаквомъ падежу немогу имати ы. — После налазымъ у пс. 16. „*о людскы' дѣли*“ а у псалму 36. „*изнадъ кедры Ліванскі*',“ Зашто є дакле у првомъ случаю после *к* самогласно *ы*, а у другомъ *и*, и то незнамъ, али то знамъ, да оба ова прилагателна у єд. род. падежу имаю *огъ*, дакле *и* нигди имати немогу. — Найпосле незнамъ ни то, зашто Г. Е.

у мн. падежыма оный сушт. имена пише ы, кое у мн. им. падежу добіяю *ови* или *еви*, н. п. съ *даровы*, по *домовы*, надъ *сыновы*, *съ ощцевы* нашы', и т. д., кадъ ово *ви* ништа друго ніе, него парагогійчкы слогъ *фі* или *фіѵ*, кога су Єллины у ед. и мн. дателномъ падежу додавали. — *Кой* немогу нипошто да изговоримъ, као *кои*, н. п. кои човекъ, еръ га све изговарамъ као: мой, твой, свой. — *θ* и *ѵ* не би ни за дукатъ нашао у целомъ србскомъ псалтиру. Другыи би народы ова писмена радо имати желили, али ій немаю, па ій крпе свакояко, пишући th место θ, а у *и* ѵ место ѵ. Мы пакъ, коіи ова писмена одъ вайкада имамо, оћемо да ій утаманимо, па пишемо *Таворъ* и *Иссопъ* место *Θаворъ* и *Ѵссопъ*. Іошть ће коме на паметь пасти, да θ по начину Руса изговарамо као ф, н. п. Феодоръ место Θеодоръ, Феофилъ место Θеофилъ, Афины место Аθины и т. д. Найпосле пише Г. Е. после сугласногъ свагди *я* место ѣ, што є правы Русывамъ; али Русы неизговараю га у овакымъ случаєвима као ѣ, него као *jä*, н. п. *дѣтя* као *дѣтjä*, *врѣмя* као *времjä*, и т. д. Кадъ би дакле Русъ читао кою нашу кньигу, онъ би свагда *я* изговарао као *jä*, н. п. *сяши* као *сjäши*, и т. д.

II. Верность превода.

Пре, него што о овомъ предмету говоріо будемъ, морамъ найпре казати, како я мыслимъ, да се свето писмо на србскы єзыкъ преводити мора, да оно у народу нашемъ заступати може црк. славенско свето писмо. Я дакле мыслимъ:

1) Да се србскы преводъ светога писма мора свагди и у свакомъ стиху са црквено-славенскымъ преводомъ слагати, и да у смыслу говорномъ, и значаю речій ни найманье несме одъ црк. славенскогъ превода одступати, башъ да оригиналы єврейскы и єллинскы гдигди и дру-

гоячіе гласе, а то зато, еръ е наша славенско-источна црква незавысна, еръ е она преводъ учинила и узаконила, одъ кога се ни за длаку удальити несмемо, башъ да се преводъ ньенъ, т. е. црквн. славенскы, са оригиналыма еврейскымъ и еллинскымъ свагди не съудара. Луторанско-немачкы преводъ светогъ писма съудара се найболье са реченымъ оригиналыма, а то зато, еръ су се Лутораны текъ пре 300 и неколико година (1517) одцепили одъ рымокаѳоличанске цркве, па себи свето писмо изъ оригинала превели, одъ кога ни они, свакъ по своіой ћуди, већь одступати несмеду, еръ свето писмо ніе *романъ*, да га свако преводити може, како оће. Напротивъ тога источна и западна црква имаю свое преводе (црквн. славенскы и латинскы, кои се последньи зове *Вулгата*) іошть одъ много стотина година, коіи су већь узаконьеныи. Зато каѳоличанско-немачкыи преводи светога писма мораю у смыслу Вулгати найточніе одговарати, и одговараю, што и у насъ быти мора, ако оћемо да смо єдно, и да нестрадамо, као Русы. Кадъ е рускы царь' Алексіе Михаиловићь' (1645 — 1672), отаць' великога Петра, год. 1667. црковне кньиге, кое донде нису печатане быле, него су се крозъ млого стотина година преписывале, одкуда су се млоге погрешке у свето писмо увукле быле, дао прегледати и поправити, што е врло нуждно было, онда су се крозъ то међу Русыма млоге шизме породиле, кое су многе, и данасъ траюће секте у Русиіи произвеле, а то само зато, што су єдныи при старыма кньигама, као светыньи, остали, а другыи поправльене кньиге пріимили. Одтуда су постали Пакрштеницы, Поповштине, Безпоповштине, Поморьяны, Филиппоны, Ѳеодосіяны, Черноольцы, Старовѣрцы, и многыи другыи. Ето дакле, каква су зла и найболье намере и найполезніа дела у закону и народу починила. Заръ дакле да то и кодъ насъ буде? А то лако быти може, ако свакы свето писмо по своимъ

ћефу преводіо буде. Што е дакле Вукъ гл. 1. ст. 4. Дѣян. Апост. „съ ними же и яди“ превео по Лутеру и еллинскомъ оригиналу *„καὶ συναλιζόμενος“* и *сабравши их*, ніе добро учиніо, ако е ктео, да преводъ ньеговъ заступа место цркв. славенскогъ превода међу нашимъ народомъ. Међу тымъ и у Вулгати пише „et convescens“ што е Алліолій превео „Er aß auch mit ihnen“, а Катанчићъ „I blagujuchi.“ Кадъ дакле ова двоица нису одступила одъ Вулгате, као узаконьеногъ смысла, ніе то смео ни Г. Вукъ учинити, и зато се ньеговъ новы заветъ може сматрати само као *кньижевно* дело, али не као *замена* црк. славенскогъ новогъ завета у нашемъ народу.

2) Одтуда слѣдуе, да се смысао црк. славенскогъ превода не сме *слободно преводити*, нити *толмачити*, еръ свето писмо ніе *романъ*, да му смемъ смысао како оћу, изражавати. Кадъ е дакле стихъ кои у црк. славенскомъ преводу скупа и нашь србскы, то га морамъ одъ речи до речи у србскы преводъ узети, а не другыма речьма, кое га изъясньиваю, или кое ми се чине, да су лепше, изразити, н. п. „иже не иде на совѣтъ нечестивыхъ“ треба превести „кои не иде на саветъ нечестивый“ а не „кои се не поводи за совѣтомъ нечестивыхъ.“

3) И саме црк. славенске речіи, кое су и наше, мораю се у србскомъ преводу употребити, а не са другыма србскыма замeньивати, н. п. гди у црков. слав. преводу пише мужъ, крѣпость, ту се и у србскомъ преводу мораю ове исте речіи употребити, дакле мужь', крепость, еръ су ово и наше речіи, кое то исто значе, што и оне црк. славенске, не пакъ *човѣкъ*, *снага*.

4) У србскомъ преводу не сме се никаква речь оставити, коя е у цркв. славенскомъ преводу, еръ се крозъ то смысао квари, н. п. у црк. славенскомъ преводу пише „ты іерей во вѣкъ, по чину Мелхіседекову“

што е Г. Е. превео „ты еси Свештеникъ по чину Мелхіседекову.“ А где му е остало во вѣкъ? Пс. 109. ст. 4.

5) Нетреба у србскы преводъ ништа дометати, чега у црк. слав. преводу нема. Тако е Г. Е. превео пс. 2. ст. 2. „И кнѧзи собрашасѧ“ „и князеви састаше се *и договорише.*“ Одкудъ дође ово „и *договорише*“ кадъ га у црк. слав. преводу нема? А нема га и ни у каквомъ другомъ преводу.

6) Найпосле треба, да су у србскомъ преводу и сушт. имена у ономъ истомъ брою, и глаголы у ономъ истомъ времену, у комъ су у црк. слав. преводу, само ако то свойство нашега єзыка допушћа, н. п. у пс. 1. ст. 3. пише „при исходищихъ водъ“ Овде су оба ова сушт. имена у мн. брою, па зашто ій е Г. Е. превео у єд. брою „*кодъ извора воде?*“ у пс. 57. ст. 7. гласи „членовныѧ львѡвъ сокрушилъ єсть Гдь.“ а Г. Е. превео е „*челюсти ће лавова скрушити Госиодъ.*“ Зашто е овде будуће време, место прошавшегъ?

Садъ къ ствари. Но да не рекне ко, да самъ найпогрешніе псалмове изабрао, то ћу претрести прве псалмове.

1. Псаломъ.

Овай псаломъ починье „Блаженъ мужъ“ што е Г. Е. превео „*блаженъ човѣкъ.*“ Я пытамъ, зашто онъ ніе рекао „блаженъ мужъ?“ Вальда онай, кои е превео црк. слав. псалтиръ, ніе знао за речь „человѣкъ?“ Или *мужъ* у насъ ніе *човекъ?* Или значи у насъ што друго, него црк. славенско *мужъ?* Или се бояо Г. Е., да ће жене мыслити, да се овай псаломъ тиче само ньиный *мужева,* а не и ньій? Или да ће Рваты мыслити, да се овай псаломъ тиче само ньіовый *мужа,* т. е. паора, будући да они зову свое паоре *мужима?* Али би тай стра излишанъ быо, єръ би се томе и Латины и Немцы бояти

морали, коіи су казали: beatus vir, glückselig der Mann, па се опетъ нису бояли. На се опетъ ніе боло ни Катанчићь', кои є казао „Blaxen mux.“ Зашто дакле и кодъ насъ ніе могло тако быти. — Далье пише у овомъ истомъ стиху „ѩже не ѩде на совѣтъ нечестивыхъ“ што є Г. Е. превео *„кои се неповоди за совѣтомъ нечестивыхъ.“* Овако є исто превео и Г. Адамъ Драгосавльевићь' у кньижици „преводъ псалтіра, као прва проба на српском језіку, одъ год. 1833.“ у коіой є онъ само првый осамъ псалмова, или прву каѳизму на србскы єзыкъ превео. И онъ є овай слогъ овако превео „који се неповоді по савету злочинаца.“ Истина є, да оба ова превода исто тако, као и црк. славенскы наѣдно иду, али су имъ ньатія различна. Друго є што *„не ићи на савет“* а друго опетъ *„не поводити се за саветомь или по савету.“* Я могу ићи на саветъ, а неповодити се за ньимъ, а могу се опетъ поводити за саветомъ, а не ићи на саветъ. Ако є дакле овой господи за тымъ стало было, да они овай слогъ протолкую, то га нису смели протолковати у тексту, него у примечаньу, али є смысао црк. славен. превода у србскомъ тексту ненарушенъ и неповрѣђенъ остати морао. — Далье пише у томъ истомъ стиху „и̑ на сѣда́лищи гу́бителей не сѣде“, што є Г. Еп. превео *„ниши сѣда на мѣсту, гдѣ се клевешницы скупляю.“* Вальда Г. Еп. ніе смео у овоме стиху употребити нашу речь *седалиште*, да избегне смысао ове речи у 1. кньи. царства гл. 5. ст. 6. — Али се томе ніе морао бояти, єръ є у насъ *седалиште* оно место, на комъ се седи, а не онай органъ тела, коимъ се седи. *Губишельи* нису *клевешницы*, него оный, коіи льуде одъ закона божьєгъ одвраћаю, дакле ій душевно губе. У єврейскомъ оригиналу стои *ругашельа*, der Spötter, коіи се ругаю свему, што є свето, као што є и Лутеръ казао; али є црк. славенскы преводитель узео ову речь у много горемъ смислу, као што є и Вул-

гата превела pestilentia, а Алліолій, држећи се Вулгате, die Pestilenz. Требало е дакле и у србскомъ преводу остати при речи *„губишельа“* у толико више, што е и чиста србска речь, па ако е ктео Г. Е. протолмачити, то е морало у особытой приметби быти. Г. Драгосавльевићь' превео е овай стихъ *„ніші се дружі са рђавім льудма“* што е іошть горе. —

Другы стихъ овога псалма гласи „но въ закóнѣ Госпóдни вóлѧ ѥгѡ̀“ што е Г. Е. превео. *„Но волю свою управля по закону Господа.“* Исто е тако казао и Г. Драгосавльевићь' „него управља вољу своју по закону божіјемъ.“ И ова два превода иду на оно исто, на што и црк. славенскы; али су поньатія различна. Друго е поньатіе „имати свою вольу у закону“ а друго опетъ „управльати свою вольу по закону.“ Ово дакле друго поньатіе толкуе само оно прво. Но будући да ніе слободно, смысао св. писма у србскомъ тексту толковати, и да се овай стихъ одъ речи до речи на србскы езыкъ чисто и поньатно пренети могао: то ніе требало, одъ поньатія и изражая црк. славенскогъ превода одступати. —

У трећемъ стиху овогъ псалма пише „при и҆схóдищихъ вóдъ“ што е Г. Е. превео *„кодъ извора воде.“* У црквь. слав. преводу есу обе речіи „и҆схóдищихъ и вóдъ“ у мн. брою, а Г. Е. употребіо е обе ове речіи у ед. брою, што е у толико погрешніе, што су и сви другыи преводительи ове речи у мн. брою употребили, као Вулгата „secus decursus aquarum, Алліолій и Лутеръ an Wasserbächen; Катанчићь“ polak potokah vodenih. Г. Драсавльевићь рекао е само *„край потока“* што е найвише погрешено, еръ е *потокъ* све одъ извора донде, докле се не изгуби или у реку не сліе, а и҆схóдище е само изворъ потока.

У стиху четвртомъ истогъ псалма пише „ѥгóже возметáетъ вѣ́тръ ѿ лица̀ землѝ“ што е Г. Е. превео *„кои*

се вѣтромъ диже са землѣ.“ Нашто є овде страдателны начинъ говора, кога Србльинъ не льуби? Камо возметáетъ? камо ѿ лицà? И овай се слогъ могао одъ речи до речи, чисто и пóньатно, на србскы єзыкъ пренети, па зашто то ніє было? Г. Драгосавльевиħь' превео є „него су као пра по површју земље ветром што се распірује“ што є іошть горе. —

У петомъ стиху овога псалма пише „нижѐ грѣ́шницы въ совѣ́тъ прáведныхъ“ што є Г. Е. превео „нити грѣшницы на састанакъ са праведныма.“ Овде значи совѣ́тъ скупъ праведника, коіи ħе се на страшномъ суду божьємъ одделити одъ грешника. Али овай *скупъ* ніє *састанакъ*, кои у насъ са свимъ што друго значи, кадъ рекнемо н. п. айдемо на састанакъ; имаħу съ ньимъ састанакъ онде и онде. У Вулгати пише „neque peccatores in concilio justorum.“ Алліолій є превео „in der Versammlung der Gerechten.“ Лутеръ „in der Gemeine der Gerechten.“ Катанчиħь' „u zboru pravednih.“ Драгосавльевиħь' „ніті ħе грешніці у скупу праведніка“ што є све болье, него *на састанакъ.*

Я би дакле цео овай првы псаломъ превео овако „Блаженъ мужь', кои не иде на саветъ нечестивый, и „на путу грешный не ста, и на седалишту губительа не „седе. Но вольа є ньегова у закону Господа, и у закону „ньеговомъ поучава се данъ и ноħь. И быħе као дрво „насаħено при источницыма воднымъ, коє плодъ свой „дає у време своє, и листъ ньеговъ не одпада, и све, „што чини, успева. Ни су тако нечестивыи, нису тако, „но као пра, кога одмеħе ветаръ одъ лица земльe. Зато „неħе узкрснути нечестивыи на судъ (т. є. неħе обстати „на страшномъ суду божьємъ, кадъ се буду праведныи „одлучивали одъ злыи), нити грешницы на саветъ пра„ведный. Єръ зна Господъ путь' праведный, и путь' ħе „нечестивый погинути (или пута ħе нечестивый нестати).

2. Псаломъ.

Првы стихъ овога псалма гласи овако „вскꙋ́ю шата́шасѧ ꙗ҆зы́цы, и҆ лю́дїе поꙋчи́шасѧ тщє́тнымъ“ што є Г. Е. превео овако: *„Што се бунише народи? што се люди суетама навыкоше?* Шата́тисѧ ніє бунити се, sich empören, него wanken, sich in die Bewegung setzen, schwanken, дакле *колебати се, буркати се, комешати се, ньиньати се.* Г. Драгосавльевиħь' превео є „зашто да се *ужурбаше* незнабошці. Я нисамъ нигда чуо глаголъ *журбати се*, али ако постои, и долази одъ *журба, журенье* (што опетъ долази одъ *журити се*); то значи eilen, festinare, дакле ніє шата́тисѧ. У Вулгати є преведена ова речь „fremuerunt“ одъ fremo, у чемъ, вриштимъ, ich brause, ich rauche, ich tobe (Fremunt immani murmure venti). Лутеръ и Алліолій превели су є toben, бесне, а Катанчиħь' „bucsashe.“ Али ни єданъ овай глаголъ неодговара црк. славенскомъ глаголу шата́шасѧ. — Ꙗ҆зы́къ ніє народъ у обште, него по поньатію св. писма само незнабожкы народъ, das Haidenvolk, die Haiden, кои ніє быо Мойсеове вере, па нити є веровао да ħе Мессія доħи, нити га є очекивао, као Израильаны. Овде є дакле псалмопеваць', кои у овомъ псалму прориче царство Хрістово и ньегове непріятелье, разумео само незнабожце, а не народе, коіи ħе пріимити науку Хрістову. У прочемъ знао є онай, кои є црк. славенскы псалтиръ преводіо, за сушт. име *народъ*, па да га є употребити ктео, то би га употребіо быо, а не ꙗ҆зы́къ. Поꙋчи́шасѧ ніє навыкоше се. Прво є lernten, unterrichteten sich, а друго є gewöhnten sich. Садъ ова два поньатія нису єдно, єръ може човекъ шта научити, да се на то не навыкне. Човекъ се научи добру и злу, али се навыкне на зиму и снегъ. Прво є дакле душевно свойство, а друго телесно. Требало є дакле при црк. слав. глаголу у толико више остати, што є и нашь. Я

би дакле превео овай цео стихъ овако *„Зашто се узколебаше незнабожкыи народы, и льуди научише суєти.*

Другы стихъ гласи овако: Предста́ша ца́рїє зе́мстїи, и҆ кня́зи собра́шасѧ вкꙋ́пѣ на Го́спода и҆ на Хрїста̀ є҆гѡ̀“ кога є Г. Е. превео *„Цареви земальски и князеви састаше се и договорише противу Господа и Хріста нѣговога.“* Овай є преводъ врло слободанъ, єръ у црк. слав. преводу нити стои, да су се цареви и кньазеви *састали*, нити да су се *договорили.* Ово су туђа поньатія, коя є Г. Е., незнамъ одкудъ, у србскы псалтиръ унео. На противъ тога нема у србскомъ преводу поньатія одъ „предста́ша“ што є са свимъ изъоставльено. Предстою̀ значи: предстоимъ, стоимъ предъ кымъ, или напредъ стоимъ. Предста́ша ца́рїє земстїи значи дакле: предстадоше, или напредъ стадоше цареви земальскыи, т. є. стадоше предъ народе, или цареви земальскыи быше првыи предъ народыма противу Хріста. Собра́шасѧ вкꙋ́пѣ ніє састаше се и договорише, него *сабраше се укупъ.* Я би дакле превео овай другы стихъ овако *„Предстадоше цареви земальскыи, и кньазеви сабраше се укупъ противу Господа и Хріста нъеговога.* Вредно є знати, како є Г. Драгосавльевић' превео оба ова стиха „Зашто да се ужурбаше незнабошці; зашто да таку ізуміше људи празноћу? Ђіпіше земаљскі краљеви і кнезові, састаше се против Бога і његова помазаніка.“ Несталность и овога превода лако се увиди изъ мога горньегъ толкованьа.

У стиху шестомъ истога псалма пише „надъ Сїѡ́номъ горо́ю свѧто́ю є҆гѡ̀.“ Ово є є҆гѡ̀ Г. Е. оставіо, па превео само *„надъ Сіономъ горомъ светомъ.“* — Возвѣща́ѧй повелѣ́нїє Госпо́дне“ превео є Г. Е. *„и наговѣсћуемъ заповѣсть Господню.“* Наговестити значи aufkündigen, н. п. наговестити коме капиталъ, jemanden das Capital aufkündigen. Али возвѣща́ю значи србски объявльуємъ, навешћуємъ, ich verkünde, н. п. данасъ є парохъ навестіо у цркви

тога и тога (кои се жени) Г. Драгосавльевић' употребіо е овде глаголъ *„навешћујемъ“* дакле добро. —

У осмомъ стиху пише „Проси̑ ѿ менѐ, и̑ да́мъ тѝ ꙗ҆зы́ки достоѧ́нїе твоѐ, и̑ ѡ҆держа́нїе твоѐ концы̀ земли̑“ што е Г. Е. превео овако *„Ишти отъ Мене, пакъ ћу ти дати народе, да буду твои, и влада твоя да буде по свы' краєви землѣ.“* Проси̑ ніе ишти, него *моли.* Достоѧ́нїе ніе све, што човекъ има као своє, него само оно, што е насльедіо одъ кога, дакле *баштина*, das Erbe, haereditas. Богъ е овде казао Хрісту не само то, да ће му дати незнабожке народе, да су ньеговын, него му е скупа назначіо и титулу, подъ коіомъ ће му дати те народе, а та е титула *баштина, наслъедіє.* Ѡ҆держа́нїе ніе влада, него *собственость, поседованье*, das Eigenthum, der Besitz, proprietas, possessio. Концы̀ земли̑ ніе по свы' краеви землѣ, него *краєве земльe.* Зато би я овай стихъ превео овако *„Моли одъ мене, и даћу ти све незнабожке народе у твоє насльедство, и краєве земльe у твою собственость.* — Г. Драгосавльевић' превео е овай стихъ овако „Ішті од мене, і да-ћу ті незнабошце (народе земаљске) да су твоjі, і крајеве земаљске да све држіш.“

У стиху деветомъ пише „сосꙋ́ды скꙋде́лничи“ што е Г. Е. превео *посуђе земляно.* Али сосꙋ́ды скꙋде́лничи нису посуђе земляно, него *судови лончарскыи*, vasa figuli, die Töpfergefäße. И порцеланъ е одъ земльe, алъ га неправе *лончары.* Г. Драгосавльевић' казао е добро: *лончарске суде.*

У стиху 10. пише „Накажи́тесѧ вси̑ сꙋдѧ́щїи земли̑“ што е Г. Е. превео *„Научите се сви, кои судите земльи.“* Накажи́тесѧ значи истина и *научите се*, али овде то не значи, него *узаптите се*, што се види изъ 12. стиха, гди пише: прїими́те Наказа́нїе, ergreifet die Zucht, apprehendite disciplinam, као што е то и Г. Е. у пс. 17. ст. 36 превео, гди вели „наказа́нїе твоѐ,“ *заптъ*

твой. Катанчићь' є превео „Prifatite vixbanje," а Драгосавльевићь' „*пріміте науку.*"

3. Псаломъ.

Овай псаломъ починье овако: „Го́споди, что́ сѧ оу҆мно́жиша стꙋжа́ющїи ми" што є Г. Еп. превео „Господе! што се умножише напастницы мои?" Напасть є несрећа, невольа, неприлика, а у каѳоличанскый Србальа и҆скꙋше́нїе. Тако кажу они, и҆ не введѝ на́съ во и҆скꙋше́нїе, и не уведи насъ у *напасть*, Versuchung. Напаствовати кога значи дакле: кога узнемиривати, коме невольe чинити, коме досађивати, Jemanden drängen, aliquem tribulare, а сушт. име одъ напаствовати єсть напаствователь'. Садъ *напаствователь* и *напастникъ* ніє све єдно. Првы є онай, кои напасти чини, а другы онай, кои напасти трпи, єръ ображателны слогъ *икъ* неозначава таковогъ делательа, кога дело у другогъ прелази, него кога дело у ньему самомъ, т. є. делательу остає, а то зато, єръ се суштествителна имена на *икъ*, ако су изъ глагола произведена, праве одъ страдателногъ причастія прош. времена, са ображателнымъ слогомъ *икъ*, ικός, као *клеветати*, клеветанъ, *клеветн-икъ*, *заступати*, заступанъ, *заступн-икъ*, коє *икъ* значи нешто, што є онога, или што є у ономе, кои трпи; напротивъ тога сушт. имена на *тель* праве се одъ неопределеногъ наклоненія са ображателнымъ слогомъ *тель*, што долази одъ τελέω, деламъ, дакле *клеветатель*, т. є. онай кои *клеветати дела*, der verläumden thut, као што Немцы и данасъ кажу: ich thue lesen, ich thue schreiben. Зато добро кажемо: несретникъ, невольникъ, болестникъ, гладникъ, путникъ, завистникъ, постникъ, дужникъ, али зло кажемо *клеветникъ*, der Verläumder, премда се ова речь у нашему єзыку већь уграђанила, него *клеветатель*. Зло є дакле Г. Е.

казао *напастницы*, место *напаствоватeльи*, али и то ніє добро, и бөлье є ту речь превео у пс. 12. ст. 6, гди є рекао: *досадитељи*, єръ стꙋжаю ништа друго незначи, него *досађуемъ*, узнемируемъ. Драгосавльевићъ є превео *„узнемірітельі.“*

У четвртомъ стиху пише „застꙋпникъ,“ кою є речь Г. Е. превео: *бранитель*, што ніє, єръ є друго што, кога заступати, vertretten, а друго што, кога бранити, jemanden schützen, vertheidigen. Я могу кога заступати, да га небранимъ, него место ньега нападамъ, н. п. у парницы є адвокатъ тужительевъ *заступникъ*, а обтуженога *бранитель*. Онай напада, а овай брани. Па онда, башъ да су ове две речи, т. е. заступникъ и бранитель све єдно, зато су опетъ обе ньй наше чисте србске речіи. Зашто дакле да ій у псалтиру онде променьуемъ, гди стои застꙋпникъ? Зато би я волео остати при речи црк. слав. псалтира, само би рекао *заступатель*, а не *заступникъ*, єръ я разумемъ, да є првы онай, кои заступа, а другы онай, кои се заступа.

У петомъ стиху пише „воззвахъ,“ кою є речь Г. Еи. превео *„повикнухъ“* што ніє добро, єръ я могу Бога зазвати, anruffen, и у себи, да башъ не вичемъ, schreien. Я би казао „Гласомъ моимъ *зазва* Господа,“ место *повикнухъ* Господа.

Шесты стихъ гласи „Азъ оуснꙋхъ, и спахъ, востахъ, ꙗкѡ Господь застꙋпитъ мѧ“ што є Г. Е. превео: *Задремахъ*, *и спавахъ*, *устахъ*, *єръ Господъ ме чува.* Оуснꙋхъ ніє *задремахъ*, него я *усну* или *засиа*, а застꙋпитъ мѧ ніє чува ме, него *заступа ме.* Зато би я овай стихъ превео овако „я усну, и спава, и уста, єръ ме Господь' заступа.“ —

У седмомъ стиху пише „Не оубоюсѧ ѿ тємъ людєй“ што є Г. Е. превео *„нећу бояти се силе льудій.“* Тма ніє *сила*, нити *ильада*, као што є Г. Драгосавльевићъ'

превео, него є *неброєно множство.* Я би дакле тай слогъ превео „Не боимъ се *шма* льудій.“ — У осмомъ стиху пише „враждꙋ́ющыѧ ми всꙋ́е“ „што є Г. Епис. превео *„кои ми безъ узрока пакосте.“* Вра́гъ є црк. славенски *непріятель*, дакле враждꙋ́ю непріятельствуємъ, што є са свимъ друго, него *пакостимъ*, ich schade, ich füge jemanden Schaden zu. Я би дакле рекао *„кои ми безъ узрока непріятельствую*, а Драгосавльевићь' є казао „што су мі за прав-бога злотворилі.“

4. Псаломъ.

У трећемъ стиху овога псалма пише „Сы́нове человѣ́честїи,“ што є Г. Е. превео *„дѣцо човѣчія!* место *сынови човечиіи*, єръ дете може быти сынъ, али може быти *кћи*, а псалмопеваць' споминье само *сынове.* Драгосавльевићь' вели „Ві сінові љуцкі.“

У четвртомъ стиху пише „И҆ оу҆вѣ́дите, ꙗ҆́кѡ оу҆дивѝ Го́сподь преподо́бнаго своего̀“ што є Г. Е. превео *„Знайте, да є Господь дивнымъ учиніо праведнога свогъ.* Оу҆дивлѧ́ти ніє, кога *дивнымъ* учинити, т. є. Jemanden wunderbar machen, да му се свако чуди и диви, него Jemanden in Verwunderung setzen, да се овай самъ диви. — Преподо́бный и пра́ведный ніє єдно. Онай є *светъ*, дакле и праведанъ, а овай є само праведанъ, али іошть ніє светъ. Драгосавльевићь' є овай слогъ превео „Та знајте, да Бог са светітељем својім чудо творі,“ а я би га превео *„И знайте, да є Богъ удивіо преподобнога свога.*

У петомъ стиху пише „ꙗ҆́же глаго́лете въ сердца́хъ ва́шихъ, на ло́жахъ ва́шихъ оу҆мили́тесѧ“ што є Г. Е. превео *„што у срдцу вашемъ рекнете, тога се на ложама вашима покайте.* „Въ сердца́хъ ва́шихъ ніє у срдцу вашемъ, него у срдцама вашима, єръ многыи льуди немогу имати єдно срдце, него многыи льуди имаю многа срдца.

Оу̑мили́тисѧ ніє покаяти се, него *сажалити се, гануши*, дакле *„што рекнеше у срдцама вашима, то на ложама вашима нека васъ гане,“* єръ псалмопеваць' ніє казао, што *зло* у срдцу вашему рекнете, него є казао неизвестно. Ако су дакле што добро у срдцама своима рекли, то нека ій на ложама ньіовыма *гане;* ако су пакъ што *зло* рекли, пека ій и то *гане*, єръ би наопако было, кадъ би ко *добро* у срдцу свомъ рекао, па се зато на ложи своіой *покаяо.* Г. Драгосавльевиħь' превео є овай стихъ овако „него се још вајкајте свесрдно на постељі за онім, што сте гді неправедно говорілі.“ То є преко мере *слободно!*

У шестомъ стиху пише „Пожри́те же́ртвꙋ пра́вды.“ Што є Г. Е. превео *„жертвуйте правду,“* што ніє добро, и што є Г. Е. по Лутеру превео, кои каже „Opfert die Gerechtigkeit;“ него *принесите жертву правде*, а не жертвуйте правду.

У седмомъ стиху пише „кто̀ ꙗ҆ви́тъ намъ блага́ѧ,“ што є Г. Е. превео *„шко ħе намъ казати, шта є добро?“* место „ко ħе намъ показати блага,“ quis ostendet nobis bona, wer wird uns Gutes sehen lassen? „Зна́менасѧ на на́съ свѣ́тъ лица̀ твоегѡ̀ Го́споди“ превео є Г. Е. *„свѣтлость лица твога, Господе, сяє надъ нама.* Зна́менатисѧ ніє *сьяти*, него *знаменовати се, назначити се*, дакле: *„знаменова се на нама светъ (т. є. светы крстъ) лица твога Господе!*

У осмомъ стиху пише „Да́лъ є҆сѝ весе́лїе въ се́рдцѣ мое́мъ“ што є Г. Е. превео *„уселіо си веселѣ у срдце моє.“* Заръ є болье *уселіо си* него *дао си?“* Я би дакле казао *„Дао си ми веселье у срдце моє.“* — Ѿ плода̀ пшени́цы, вїна̀ и҆ є҆ле́а своегѡ̀ оу̑множи́шасѧ.“ Превео є Г. Е. *„плодомъ пшенице, віна и уля свога умножише се.“* Овай стихъ толкує источна и западна црква сасвимъ другчіє, него Лутеръ. Овай мысли, да є псалмопеваць' овде казао „Du erfreuest mein Herz,

ob jene (т. е. неправедницы) gleich viel Wein und Korn haben;" а наша и западна црква разуме, да е псалмопеваць' овде казао *„да се праведницы одъ плода пшенице вина и елея умножише.* Кога овде Г. Е. разуме да се умножише, праведницы или неправедницы, или пакъ разуме, да се плодъ пшенице, вина и ульа праведницыма или неправедницыма умножіо, незнамъ. Я би пакъ на свакы начинъ рекао *„одъ плода пшенице, вина и ульа свога умножише се.“*

У деветомъ стиху пише „Въ ми́рѣ вкꙋ́пѣ оу҆снꙋ̀ и҆ почі́ю: ꙗ҆́кѡ ты̀ Го́споди є҆ди́наго на оу҆пова́нїи всели́лъ мѧ є҆сѝ“ што е Г. Е. превео *„Я ћу опетъ притомъ на миру спавати и отпочинути, еръ Ты си, Господе, мене еднога у надежди укрѣпіо.“* Вкꙋ́пѣ ніе: опетъ притомъ, него *скупа.* Оу҆снꙋ́ти ніе спавати, него *уснути, заспати;* — На оу҆пова́нїи всели́лъ мѧ̀ є҆сѝ ніе у надежди укрѣпіо, него на надежди настаніо, еръ „у надежди укрѣпити“ предпоставльа, да е псалмопеваць' већь надежду имао, па га е Богъ у ньой само укрепіо, али „На оу҆пова́нїи всели́лъ мѧ є҆сѝ“ предпоставльа, да псалмопеваць' никакве надежде имао ніе, него да му е Богъ текъ надежду дао, и као на надежди населіо. Зато би я овай стихъ превео овако *„Я ћу у миру скупа уснути и починути, еръ си ме ты Господе надеждомъ обдаріо.“*

Овакыи, и много већій одступака одъ смысла црквслав. псалтира има у србскомъ преводу неброено, и што човекъ овай преводъ далье чита, то ій све више и више налази, међу коима многыи башъ смысао црк. слав. псалтира кваре. Я немогу савъ тай преводъ критизирати, еръ то ніе моя намера, и еръ би ми критика барь трипутъ већа была, него цео преводъ. Зато ћу іошть само неколико примера навести, прво у коима е Г. Е. смысао црк. слав. псалтира изкваріо, и друго, у коимъ е речіи и читаве слогове и стихове изъоставіо: Тако е Г. Е. изкваріо:

Пс. 20. ст. 10. „Ꙗ҆́кѡ положи́ши и҆́хъ ꙗ҆́кѡ пе́щь ѻ҆́гненнꙋю во вре́мѧ лица̀ твоегѡ̀.“ Смысао овога стиха тай е, да ће Богъ грешнике предати пећи огненой, кадъ на страшны судъ дође, а Г. Е. превео га е овако *„Лице ће ихъ Твое као ужарена пећь жећи у свое време.“* Дакле е лице Божье ужарена пећь!

Пс. 20. ст. 13. „Во и҆збы́тцѣхъ твои́хъ оу҆гото́виши лицѐ и҆́хъ.“ Смысао овога стиха тай е, да ће Богъ у останцыма Израильскымъ (кое ће Израильане, збогъ ньіовогъ невальалства побити) сачувати народне черте лица ньіовогъ. А Г. Е. превео е овай стихъ овако *„лице ньихово у обилностма Твоима напасти.“* У чивутскомъ оригиналу гласи пакъ стихъ овай овако „Ты ћешъ са твоіомъ тетивомъ у лице ньіово згађати.“

У стиху 1. псалма 21. превео е Г. Еписк. глаголъ „Вонми́“ *погледай ме*, а на другыма местыма *„послушай ме.“*

У пс. 23. ст. 4. превео е Г. Е. „и҆́же непрїѧ́тъ всꙋ́е дꙋ́шꙋ свою̀“ *кои ніе предао суети душу свою.*

У пс. 24. ст. 2. „терпѧ́щїи тѧ̀“ превео е Г. Е. *„кои се у Тебе уздаю.“* У стиху 3-ћемъ превео е „вотщѐ“ *лагкомыслено.* — У стиху 9-томъ превео е „крѡ́ткїѧ“ *добросрдечныма.* У стиху 10-томъ „взыска́ющымъ завѣ́та є҆гѡ̀, и҆ свидѣ́нїѧ є҆гѡ̀“ превео е Г. Е. *„кои се по завѣту и заповѣстма Нѣговыма владаю.“* — У ст. 21. „ꙗ҆́кѡ потерпѣ́хъ тѧ̀ Го́споди“ превео е: *еръ тебе ради пострадахъ, Господе!*

Пс. 28. ст. 6. „и҆ возлю́бленный ꙗ҆́кѡ сы́нъ є҆диноро́жь.“ Смысао овога стиха есть тай, да е возлю́бленный, т. е. Богъ, као сы́нъ є҆диноро́жь, а Г. Е. превео е, да Богъ ломи кедре Ліванске, *као умилято ждребе еднорога.* Дакле Богъ ждребе!

Пс. 32. ст. 17. „ло́жь ко́нь во спасе́нїе“ превео е Г. Е. *Непоузданъ е конь за побѣду.*

Пс. 34. ст. 8. „и҆ лови́тва, ю҆́же скры̀, да ѡ҆би́метъ и҆̀, и҆ въ сѣ́ть да впаде́тъ въ ню̀“ превео є Г. Е. овако *„и нека ньега улови замка, кою є подмешнуо.* — У стиху 17. „да возвели́читсѧ Го́сподь“ превео є *„Благословенъ буди Господъ.*

Пс. 41. ст. 5. шꙋ́ма пра́зднꙋющагѡ превео є Г. Е. *као у весео данъ празднованя.* — У ст. 8. „во гла́сѣ хлѧ́бїй твои́хъ“ превео є Г. Е. *„кадъ захує буице Твоє“* а „всѧ̀ высоты̀ твоѧ̀“ *сви водопади Твои.*

Пс. 42. ст. 1. „ѿ ꙗ҆зы́ка непреподо́бна“ превео є Г. Е. *противу рода грѣшна.*

Пс. 44. ст. 3. „красе́нъ добро́тою“ превео є Г. Е. *лепшій си стасомъ.* У ст. 4. „си́лне“ превео є *вишеже!* — У ст. 12. „добро́ты“ превео є *лѣпоте.*

Пс. 45. ст. 11. „вознесꙋ́сѧ во ꙗ҆зы́цѣхъ, вознесꙋ́сѧ на земли̇̀“ превео є Г. Е. *по народы ћу узнети се на земльи.*

Пс. 47. ст. 3. „Благокоре́ннымъ ра́дованїемъ всеѧ̀ земли̇̀, го́ры Сїѡ́нскїѧ, ре́бра сѣ́верова, гра́дъ царѧ̀ вели́кагѡ“ превео є Г. Е. *Благопріятанъ положай горе Сіонске радость є све землѣ, са сѣвернога є ребра градъ цара великога.* У ст. 13. „повѣ́дите въ столпѣ́хъ є҆гѡ̀“ превео є Г. Е. *избройте куле нѣгове.*

Пс. 49. ст. 10. „ско́ти въ гора́хъ и҆ воло́ве“ превео є Г. Е. *скотови и волови по горама.*

Пс. 51. ст. 1. „си́лне“ превео є Г. Е. *„юначе!“* — У ст. 9. „и҆ возмо́же сꙋето́ю свое́ю“ превео є Г. Е. *изъ обѣсти суете своє“* и т. д.

У пс. 5. ст. 10. оставіо є „гро́бъ ѿве́рстъ горта́нъ и҆́хъ.“

У пс. 6. ст. 2. оставіо є „ꙗ҆́кѡ не́мощенъ є҆́смь: и҆сцѣли́ мѧ Го́споди.

У пс. 8. ст. 3. оставіо є „вра̑гъ твои́хъ ра́ди.“ У стиху 5. оставіо є „и҆лѝ сы́нъ человѣ́чь, ꙗ҆́кѡ посѣща́еши є҆го̀.“

У пс. 17. ст. 3. оставіо є „и҆ прибѣ́жище моѐ.“ — У 12. ст. оставіо є „О҆́крестъ є҆гѡ̀ селе́нїе є҆гѡ.“ — У 22. стиху уметнуо є пакъ „пакъ тако не отустахъ отъ Бога мога.“

У пс. 18. ст. 12. оставіо є „мно́го“ а у 14. „вели́ка.“

У пс. 21. ст. 27. оставіо є „и҆ восхва́лѧтъ.“

У пс. 24. оставіо є цео 11-ты стихъ „Ра́ди и҆́мене твоегѡ̀ Го́споди, и҆ ѡ҆чи́сти грѣ́хъ мо́й: мно́гъ бо є҆́сть.“ — Исто є тако оставіо 17-ты стихъ „Скѡ́рби се́рдца моегѡ̀ оу҆мно́жишасѧ, ѿ нꙋ́ждъ мои́хъ и҆зведи́ мѧ.“

У пс. 27. ст. 4. оставіо є „возда́ждь воздаѧ́нїе и҆́хъ и҆̀мъ.“ У стиху 5. додао є „*проникоше.*“

Пс. 29. ст. 6. оставіо є „водвори́тсѧ.“

Пс. 30. ст. 11. оставіо є „нището́ю.“

У пс. 33. ст. 12. оставіо є „послꙋ́шайте менѐ.“

Пс. 34. ст. 10. оставіо є „и҆ оу҆бо́га.“ У ст. 12. превео є „и҆ безча́дїе дꙋшѝ мое́й“ *оставлѣнъ быхъ и саморанъ.*

Пс. 46. ст. 5. оставіо є „на́мъ достоѧ́нїе своѐ“ а уметуо є *и усвои насъ.*

Пс. 54. ст. 16. оставіо є „посредѣ̀ и҆́хъ“ и т. д.

Да Г. Е. ни кое друге погрешке учиніо ніє, него кое самь я овде навео, опетъ се ньеговъ преводъ псалтира *савршенымъ* назвати неможе. Али будући да є несравнимо више погрешака учиніо, као што ће се свакы искусны читатель' лако осведочити, ако преводъ овай са црквслав. оригиналомъ сравніо буде, то се овай србскы преводъ псалтира врло недостаточнымъ назвати мора, кои у толико манье може црквслав. оригиналъ у нашему народу заменути, што одъ светогъ Сѵнода ніє одобренъ нити благословльенъ. —

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

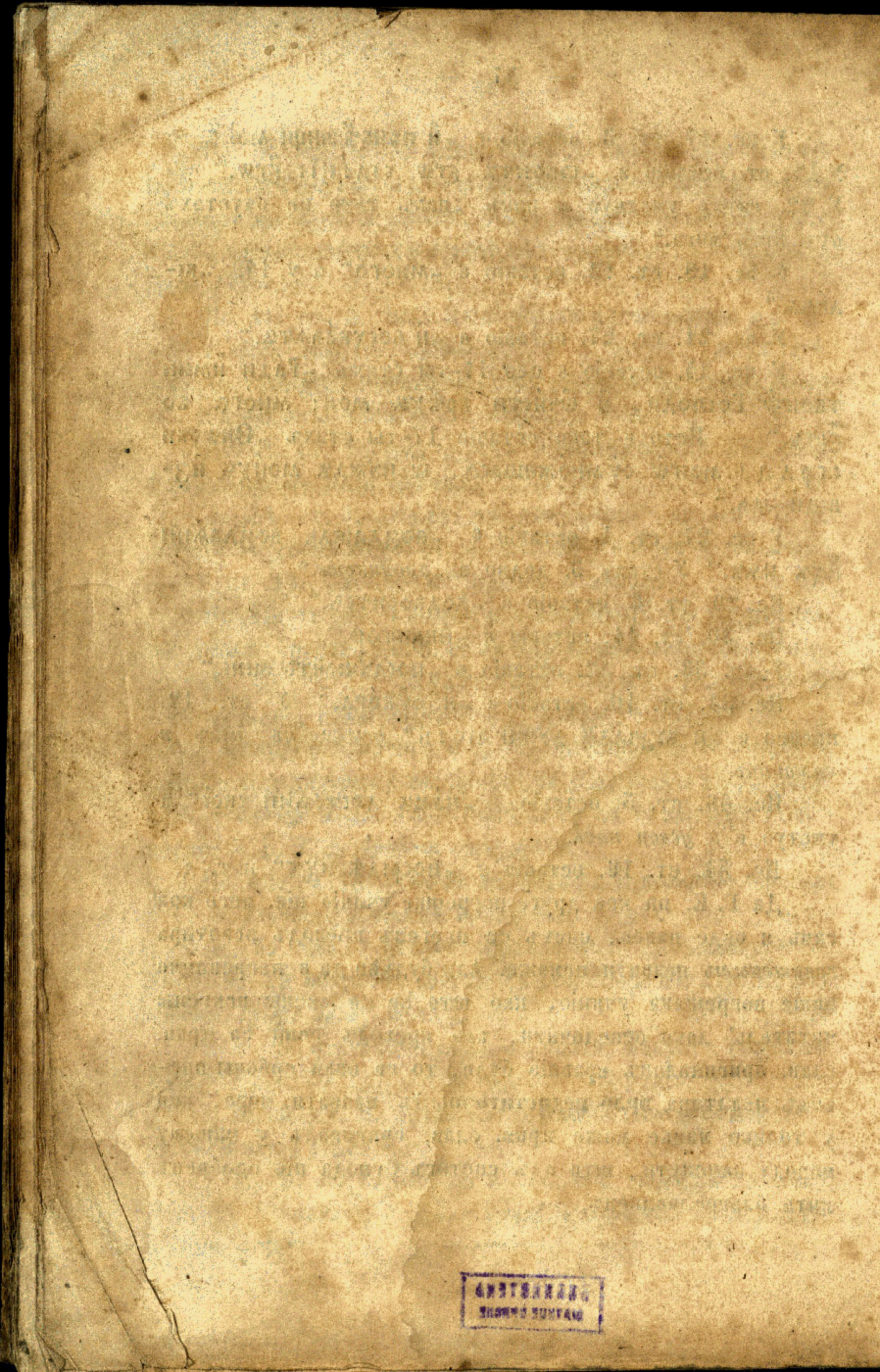

Тыпограф. погрешке.

У овой кньижици има толико тып. погрешâка, да ій све назначити немогу. Зато ћу овде нека обшта правила навести, по коима те погрешке поправити вальа:

1. Ѣ нигди непишемъ **я**, него **ꙗ**, єръ оно значи у насъ **е**, н. п. мясо, месо, а у Руса после сугласный **jä** или jä, н. п. дѣтя изговараю они као bjetjä. Гди се годъ дакле у овой кньижици налази **я**, ту треба место ньега читати **ꙗ**.
2. Ѣ на предпоследнье самогласно у мн. род. падежыма сушт. имéна мећемъ, гди є нуждно, знакъ ˆ, да ове падеже разликуемъ одъ другый подобный падежа истый имéна н. п.: Єлéна der Hirſchen одъ Єлена des Hirſchen. Вô да der Gewäſſer одъ Вода das Waſſer. Колико є то нуждно показую многыи примеры у србскомъ псалтиру, нарочито у првомъ псалму стиху трећемъ, гди Г. Е. каже „кодъ пзвора воде“ и гди незнамъ, єли оно „кодъ извора“ єдин. или множ. род. падежъ.
3. Ѣ пишемъ у єд. имен. падежу целый прилагателный мужкогъ рода само **ы**, у мн. имен. ыи, а у мн. род. ый, дакле добры човекъ, добрыи льуди, добрый льудій. Исто тако пишемъ ы у свима другымъ падежыма сва три рода, кадъ се прилагателно у мужкомъ роду окончава на **ы**, дакле са добрымъ човекомъ, са добрымъ льудма, женама, делама (или делыма).
4. Ѣ пишемъ врань′, пань′, конь′, маль′, золь′, жуль′ и. т. д. да се зна, да су то имена мужкогъ рода, и да у єд. твор. имаю **емъ**, у мн. имен. **еви**, а у мн. род. **ева**, и т. д. дакле врань′, враньемъ, враньеви, враньева, враньевима, враньеве. Па да избегнемъ многа правила, то тако пишемъ и сва друга сушт. имена, кои у реченымъ падежыма имаю **емъ**, **еви**, **ева**, **евима**, **еве**, дакле **царь′**, мужь′, смуђь′, и т. д.
5. Ѣ пишемъ црвень, зелень, загорель и т. д. да се зна, да се овде непретвараю нь и ль у њ и љ, него да се изговараю као нѣ и лъ, али да су зато опетъ женскогъ рода.

Садъ неке погрешке:

Страна	редъ	место	читай:
5.	7. одоздо	добры, вруѣи,	добрый, вруѣій.
6.	21. одозго	драг	драгы.
6.	25. одозго	дишемъ, дишш,	дышемъ, дыши.
7.	14. одозго	виши степенъ,	выши степенъ.
8.	10. одозго	истокъ,	изтокъ.
16.	10. одоздо	кровъ крв',	кров, крв.
18.	9. одозго	манастаръ'	манастиръ.
23.	2. одоздо	мужима	мужыма.
24.	14. одозго	савет	саветъ.
24.	15. одозго	саветомь	саветомъ.
27.	12. одозго	у чемъ	бучемъ.
29.	13. одозго	наслъедіе	насльедіе.
30.	4. одоздо	путнкъ	путникъ.
32.	12. одозго	быти кѣи	быти и кѣи.
33.	8. одоздо	вееелѣ	веселѣ.
34.	10. одоздо	овакыи	овакый.

Матиѣь.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19 Ср II 253.1

Слѣдуюће кньиге на корысть Типографіе Митрополітско-Гимназіалне печатане, могу се добышемъ, дыши... ценомъ кодъ Управительства поменуте Типографіе добыти, и убо :

1. Изясненія воскресныхъ и праздничныхъ Евангелій. У 8-ни. 1 ф. 10 кр. ср. или 1 ф. 22 кр. Аост. вред.
2. Должности Пресвитеровъ приходскихъ. У 4-ни. 1 ф. 20 кр. ср. или 1 ф. 40 кр. Аост. вред.
3. Духъ народа Србскогъ. (Одъ Милоша Светића.) У 8-ни. 1 ф. ср. или 1 фор. 5 кр. Аустр. вред.
4. Дѣла Іована Субботића. (Кньига I. пѣсне лирске.) У 8-ни. 1 ф. 30 кр. ср. или 1 ф. 57· 5 кр. Аустр. вред.
5. Дѣла Іована Хаџића. (Кньига II. Преводи спѣвни. У 8-ни. 1 ф. 30 кр. ср. или 1 ф. 57· 5 кр. Аустр. вред.
6. Цвеће Србски песама. (Одъ Димитріа Михайловића. Кньига I.) У 8-ни. 1 ф. 20 кр. ср. или 1 ф. 40 кр. Аустр. вредн.
7. Крітіка на србскій псалтиръ. (Одъ Дра. Петра Матића) У 8-ни. 15 кр. ср. или 26· 25 кр. Аустр. вред.